

פרשת בהעלתך

הדומות²⁶⁶

"רְבִבֹת אֶלְפֵי יִשְׂרָאֵל" (י, לו) - לרוב הספרדים הבית הראשונה בשוא לבדו וי"א שהוא בחטף-פתח, לאומרים שהוא בשוא צריך עיון אם השוא הוא נע באשר הוא שוא באות הראשונה מן הדומות, או שהוא שוא נח מפני שבא לאחר תנועה קטנה - חיריק חסר.

וזאת לדעת כי הכלל של הדומות לא מופיע במדקדקים הראשונים, ולמעשה מוכרח הוא מפני שקשה לבטא בשוא נח בלי שתבלע האות השוואית באות הדומה לה. אלא שידוע לנו שלפחות חלקם היו מבוטאים כשוא נח כמו שכתב הרד"ק על הפסוק "וְהֵם

רְבִבֹת אֶפְרַיִם" (דברים לג, יז) שהשוא בבית הוא נח²⁶⁷. ומנהג יהודי בבל לבטא שוא זה כשוא נע אם יבוא מעמיד לפניו כמו "קִלְלֵיהֶּ", וכן "רְבִבֹת אֶפְרַיִם" מפני שמסורת בידם שיש מעמיד בריש אע"פ שהוא נגד הרד"ק מפני שתמיד הולכים אחרי המסורת. אבל היכן שאין מעמיד לפני השוא מנהגם לומר בשוא נח ונכללים בזה גם "בְּרִכָּהּ יִי וַיִּשְׁמְרֶךָ" (ו, כד), "שָׁרֵךְ אֲנִי הַסֶּהַר" (שיר השירים ז, ג), "כִּי־יִנְטֹ

צִלְלֵי־עֶרְב" (ירמיהו ו, ד) ועוד, וצריך מאוד להזהר שלא תבלע האות השוואית באות הדומה לה. ולמי שקשה לו ודאי עדיף שיבטא בשוא נע ולא יבלע אותיות, שההכרח לא יגונה ושהאותיות חשובות יותר מן הניקוד, וממילא מנהג רוב הספרדים להניע את השוא בדומות בכל גוונא. אולם גם הם יודו בפסוקים "וּבָבֶא מִשֶּׁה" (ז, פט), "וַיִּכְכְּל־מִשְׁפָּטֵי" (ט, ג) וכן "עַל־שִׁנְתָּם" (טו, כה) שהשוא נח, כי ואו-שורוק בראש מילה אינה תנועה גדולה אלא תחליף לשוא שהיה אמור לבוא בואו החיבור, ואין בכוחו להניע את השוא. ולחלק מן אשכנזים הוא נע גם אם לא יבואו אותיות הדומות.

²⁶⁶ כהקדמה עיין במאמר על השוא הנח והשוא הנע בפרשת בהר.

²⁶⁷ עיין מ"ש הרה"ג הנאמ"ן נר"ו בשו"ת יצחק ירנן ח"ב סי' ט' וח"ד סי' ט'

